

Diarienummer: Fi2025/00457
Referens: Amanda Vesterlund
Datum: 2025-05-14

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkande AI-kommissionens *Färdplan för Sverige* (SOU 2025:12)

Data som en förutsättning för AI-utvecklingen

Sverige är välförsett med data

För att AI ska kunna utvecklas och fungera optimalt krävs stora mängder data. I Färdplanen konstateras att Sverige har omfattande datamängder och många sammanhängande informationsresurser som byggts upp genom århundradena och bevaras i statliga, kommunala och privata arkiv. Dessa datamängder är dock inte användbara för träning av AI-modeller innan de digitaliseras och tillgängliggörs som text med tydliga metadata. Intresset för dessa historiska datamängders digitalisering är dock obefintligt, trots att de inte längre omfattas av Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller Upphovsrättslagen (1960:729).

Vår bedömning är att det behövs ett förslag om en storskalig digitalisering av de svenska arkiven. Sverige har goda förutsättningar för detta, med en Nationell strategi för digitalisering av kulturarvet som betonar interoperabilitet hos digitaliserad arkivinformation. Dessutom finns framgångsrika aktörer inom storskalig och kvalitativ digitalisering, såsom Riksarkivet, Kungliga biblioteket och Stiftelsen Föremålsvård.

Skyddet för den personliga integriteten och möjligheter att använda data

Trots att det har gått sex år sedan dataskyddsförordningen (GDPR) trädde i kraft, var det först den 1 november 2024 som Riksarkivets kompletterande föreskrifter till EU:s dataskyddsförordning började gälla i Sverige. Dessa föreskrifter tydliggör att företag och föreningar har rätt att arkivera personuppgifter med hänvisning till ett allmänt intresse.

Mot denna bakgrund delar vi inte kommissionens uppfattning om att en lång tid har förflutit sedan regelverket började tillämpas, eller att de svenska bestämmelserna skulle vara särskilt restriktiva. Däremot välkomnar vi en översyn av hur GDPR har implementerats och tillämpats i Sverige, i syfte att förtydliga arkivens roll och det allmänna intressets betydelse i relation till förordningen.

Svenska Arkivförbundet

Innovation, entreprenörskap och riskkapital

Upphovsrätten och vägen framåt

Tillgången till data är avgörande för en framgångsrik AI-utveckling. Därför är det av största vikt att det finns enhetliga regelverk som ger offentlig sektor, civilsamhället och näringslivet samma förutsättningar att bidra. Ett område där det brister är undantagsbestämmelserna i upphovsrätten, de så kallade inskränkningarna. Offentliga arkivfunktioner och -institutioner har en laglig grund att digitalisera upphovsrättsskyddat arkivbestånd för forskningsändamål, men detta gäller inte för privata arkivfunktioner och -institutioner.

Inom museiområdet görs ingen skillnad mellan offentliga och privata aktörer, vilket riskerar att hämma tillgången till data i Sverige och exkludera förenings- och företagsarkiv från att bidra till utvecklingen. Denna problematik lyftes av Svenska Arkivförbundet i sitt yttrande till Justitiedepartementet i april 2024.¹

Om Svenska Arkivförbundet

Svenska Arkivförbundet är riksorganisation för den enskilda sektorns arkiv. Denna sektor omfattar arkiv från näringslivet, civilsamhället och privatpersoner. Dessa arkiv innehåller värdefull information om människor, företag och organisationer, men också om historiska samhällsförändringar och olika tanketraditioner. Arkiven utgör grunden för samhällets kunskapsutveckling. Till skillnad från de två offentliga arkivsektorerna omfattas inte enskilda arkiv av handlingsoffentlighet eller Arkivlagens krav på bevarande. Arkivering sker på frivillig basis.

Svenska Arkivförbundet arbetar för att skapa goda förutsättningar för arkivering av enskilda arkiv, upplysa om arkivens roll i samhällsutvecklingen samt att stärka och synliggöra denna del av vårt gemensamma kulturarv.

För Svenska Arkivförbundet

Amanda Vesterlund
Generalsekreterare

¹ Remissvar över betänkandet *Inskränkningar i upphovsrätten* (SOU 2024:4), Ju2024/00120, <https://www.arkivforbundet.se/remisser/>.